

Zielona księga ws. Starzenia się, Wspieranie solidarności i odpowiedzialności między pokoleniami <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0050>

Monika Burzyńska

ekspertka BCC ds. polityki senioralnej i zdrowia publicznego

 605 220 578

 monika.burzynska@bcc.org.pl

Tomasz Kopiec

ekspert BCC ds. polityki senioralnej i zarządzania w ochronie zdrowia

 607 474 774

 tomasz.kopiec@bcc.org.pl

W dokumencie zostały przedstawione założenia, priorytety oraz rekomendowane kierunki działań w zakresie obszarów najistotniejszych dla polityki senioralnej, celem zapoczątkowania debaty publicznej na temat starzenia się społeczeństw i sposobów radzenia sobie ze skutkami procesów demograficznych charakterystycznych dla państw członkowskich UE. Budowanie modeli rozwiązań wobec wyzwań i potrzeb starzejącej się populacji wymaga określenia kluczowych obszarów interwencji. Z punktu widzenia lokalnej, regionalnej, ogólnopolskiej, jak również europejskiej polityki senioralnej, jako szczególnie istotne należy wskazać przede wszystkim: zagadnienia związane z cyfryzacją, aktywizacją zasobów senioralnych, aktywizacją zawodową osób starszych i edukacją do starości.

1. CYFRYZACJA. Jednym z wiodących zagadnień, na które zwrócono uwagę w treści dokumentu jest korzystanie z bezpiecznej technologii cyfrowej. Słusznie wskazano ograniczenia związane z dostępem do urządzeń i rozwiązań na terenach wiejskich, jak również problemy związane z umiejętnością korzystania z innowacyjnych rozwiązań w kontekście potrzeby ciągłej edukacji. Należy jednak zwrócić uwagę, że dostęp do e-technologii ma nadrzędne znaczenie szczególnie w odniesieniu do populacji osób starszych. Możliwości takie jak: e-urząd, e-lekarz, e-recepta, e-badania, e-administracja, e-bank, e-rozмовy, e-kultura, e-edukacja to kanon usług, z których umiejętnie korzystanie może przyczynić się do poprawy komfortu życia i bezpieczeństwa epidemiologicznego osób starszych, choćby w czasie pandemii COVID-19, ale również w zakresie codziennego funkcjonowania w „standardowych” warunkach. Sprzyja bowiem aktywizacji osób starszych, obniżeniu

Zielona księga ws. Starzenia się, Wspieranie solidarności i odpowiedzialności między pokoleniami <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0050>

kosztów życia, poprawia samodzielność (zmniejszając wskaźniki zależności) i umożliwia aktywne uczestnictwo w życiu publicznym, również osobom o ograniczonej sprawności. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu powinno być jednym ze strategicznych celów współczesnego społeczeństwa cyfrowego. Działania w tym zakresie przynoszą nie tylko korzyści indywidualne ale poprawiają także funkcjonowanie instytucji publicznych (urzędy, szpitale, podmioty ochrony zdrowia), co umożliwia optymalizację wielu procesów oraz zminimalizowanie kosztów obsługi, przy zachowaniu bezpieczeństwa przetwarzanych i gromadzonych danych. Kluczowe w realizacji działań edukacyjnych i procesu „oswajania” z technologiami cyfrowymi jest jednak zapewnienie obywatelom dostępu do szerokopasmowego, niskokosztowego internetu. Dane z raportu Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w Polsce 13% populacji nadal nie ma łącza internetowego, będąc poniżej średniej dla krajów UE. W populacji osób w wieku 60+ (w gospodarstwach bez dzieci) odsetek ten jest znacznie wyższy. Ponadto, wskaźniki te w ostatnich latach, po pewnym przełomie w tym zakresie, nie ulegają już znaczącej poprawie, a raczej stagnacji, co budzi poważny niepokój. Upowszechnienie szybkich technologii dostępowych powinno stać się priorytetem w wyrównywaniu nierówności cyfrowych i walce z wykluczeniem. Stanowi bowiem punkt wyjścia do działań o charakterze edukacyjnym. Sygnałem świadczącym o potrzebie zapewnienia dostępu do internetu jest fakt, że 94% osób starszych, mających możliwość korzystania z sieci regularnie to robi. Należy potraktować ten problem w kategoriach priorytetowych, z potencjalną możliwością współfinansowania tego procesu ze środków Unii Europejskiej.

- 2. AKTYWNOŚĆ – WOLONTARIAT.** Udział ludzi starszych w wolontariacie jest bardzo ważnym narzędziem socjalizacji, aktywizacji i formą przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Należy jednak zauważyć, że wolontariat ten może i powinien być adresowany nie tylko do osób młodszych, tak aby budować więzi solidarności międzypokoleniowej (w charakterze m.in. opieki nad dziećmi, pomocy w nauce), ale również w relacji seniorzy-seniorom, co w sposób wymierny przyczyni się do wykorzystania potencjału gospodarczego jaki niosą za sobą seniorzy, przy jednoczesnym zapobieganiu ich dyskryminacji. Mogłoby to również stanowić formę wsparcia dla opiekunów osób starszych, niesamodzielnych lub o ograniczonej sprawności. W społeczeństwach starzejących się jest to jedno z najskuteczniejszych rozwiązań w zakresie wsparcia nieinstytucjonalnego, wychodzących naprzeciw problemom demograficznym i wzmacniających potencjał opiekuńczy.
- 3. AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA.** Rekompensata spadku liczby osób w wieku produkcyjnym, oprócz wydłużenia wieku emerytalnego, równouprawnienia płci i korzystnej zawodowej polityki migracyjnej, wspomnianych w dokumencie, możliwy jest również poprzez dostosowanie miejsc pracy do potrzeb osób starszych i rozwój ich kompetencji. Polska jest krajem o jednym z niższych wskaźników zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w Europie. Jednocześnie prognozy wskazują, że seniorzy będą aktywnymi uczestnikami rynku pracy z realnym wpływem na jego kształt. Należy przygotować miejsca pracy dla seniorów posiadających oczekiwane kompetencje w różnym wymiarze czasu pracy (na podstawie różnych form zatrudnienia), a także do innych prostszych prac dla osób bez kompetencji. Niezwykle ważne jest zapewnienie możliwości

Zielona księga ws. Starzenia się, Wspieranie solidarności i odpowiedzialności między pokoleniami <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0050>

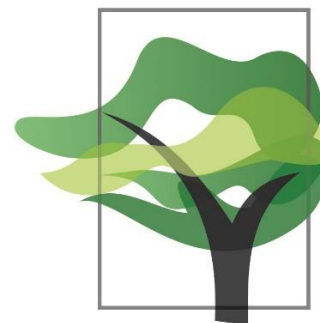
kształcenia ustawicznego w celu podniesienia ich kwalifikacji. Niezbędne jest wprowadzanie programów, pozwalających na zachowanie w firmie starszych pracowników, ich wiedzy i doświadczenia poprzez udogodnienia w postaci elastycznego czasu pracy, pracy w mniejszym wymiarze godzinowym czy odpowiednio dostosowanego stanowiska pracy. Konieczne jest przygotowanie ścieżek rozwoju i programów, pozwalających osobom w wieku 55+ na dokończanie się i rozwijanie kompetencji cyfrowych. Rekomendowane pracodawcom jest także tworzenie zespołów mieszanych wiekowo. Takie grupy służyć mogą nie tylko starszym pracownikom. Młode osoby mogą w ramach takiej współpracy poznać tajniki zawodu, poparte nie tylko wiedzą, ale przede wszystkim latami doświadczenia. Należy również zauważyć, że przedsiębiorcy po 55. roku życia odgrywają bardzo ważną rolę w procesie wzrostu gospodarczego. Należy również podjąć działania mające na celu zachęcanie do rozpoczynania własnej działalności gospodarczej przez osoby w tej grupie wieku. Obecnie jedynie ok. 4% z nich decyduje się na taki krok. Wprowadzenie korzystnych rozwiązań podatkowych w tym zakresie, a także ograniczenie związanych z tym procedur biurokratycznych mogłoby być czynnikiem wzrostu tego wskaźnika.

- 4. EDUKACJA.** Oprócz działań nakierowanych na realizację koncepcji *life-long learning*, istotna wydaje się potrzeba zmian w systemie edukacji – w programie nauczania, wymuszających przygotowanie do starości od najmłodszych lat. W opiniach ekspertów poprawnie przebiegające wychowanie do starości to najlepszy sposób optymalizacji indywidualnego procesu starzenia się. W tym ujęciu wychowanie do starości powinno być traktowane holistycznie, jako

kwintesencja wychowania do przyszłości, zarówno w ujęciu postaw wobec osób starszych, jak w ujęciu indywidualnym, umożliwiającym w toku edukacji rozwoju posiadanych zdolności i kompetencji życiowych – rozumianych jako tworzenie swoich własnych strategii radzenia sobie z wyzwaniami życia, nie tylko w młodości, ale także w naturalnym etapie życia jakim jest starość. Jest to możliwe wyłącznie na skutek zmian programowych w programie kształcenia, począwszy od szkoły podstawowej.

Monika Burzyńska

Tomasz Kopiec

FUNDACJA
SYSTEM
AKTYWIZACJI
SENIORA